

AD 326

ЗАПАЗВАНЕ НА КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКОТО НАСЛЕДСТВО

Приета: Прот. № 24 от 27.10.2009г., изм. прот. 11 от 17.09.2011

Лектор: Доц. д-р Мария Нейкова Кънева

АНОТАЦИЯ

Дисциплината "Запазване на културно-историческото наследство" дава знания за закрилата на паметниците на историята и културата. Тя обхваща непосредствените мерки, предприемани за физическото опазване и съхраняване на културно-историческите ценности, защитата от посегателства в случаите, когато те се приемат за престъпление или нелегален трафик, правилата за тяхното оптимално използване като източник на икономическа полза, както и популяризирането им сред обществеността просветна, образователна и научна цел.

Освен представянето на основните положения на българската правна система в областта на културното наследство, в настоящия курс се обобщават и формулират препоръки за добри практики от международното европейско право, отнасящо се до организацията, управлението, защитата и социализацията на паметниците на историята и културата.

Обект на изучаване е системата за организация, управление и защита на културното наследство в Република България.

ОСНОВНИ ЦЕЛИ

Основна цел е студентите да познават действащата в страната правна система за устойчиво развитие на културното наследство, определени от Закона за културното наследство и останалите подзаконовни актове.

По-конкретно студентите трябва:

- * да познават законовата база на културното наследство;
- * да възприемат позитивния опит на страните членки на Европейския съюз за кодифициране на материята в областта на културното и природното наследство и как съответните норми се имплементират в българското законодателство;
- * да познават националната политика в културната област;
- * да осъществяват консултантска и експертна дейност при подготовката на проекти по европейски програми и фондове за социализация на културното наследство;
- * да спазват и подобряват вътрешните правила и норми за опазване, съхраняване и използване на паметниците на културта и историята в архивите, библиотеките, музеите и дреги социокултурно-исторически институти;
- * да организират превантивната дейност за защита и устойчиво развитие на българското културно наследство.

ПРЕДПОСТАВКИ

Дисциплината не изисква предварителна подготовка освен общообразователната.

СТАТУТ И СТРУКТУРА

специалност	статут	Кредити	редовно обучение				задочно обучение			
			л	с	у	общ	л	с	у	общ
Публична администрация	Избираема	3	30			30			30	

СЪДЪРЖАНИЕ НА КУРСА

Тема 1. Понятие за култура, културно наследство, културна дейност, културни ценности, паметници на културата. Стадии в развитието на културното наследство. Социокомуникативната полифункционалност на културното наследство. Социокомуникативни институти на културното наследство. Концепции в еволюцията на системата за защита на културното наследство.

Тема 2. Културното наследство като базов фактор за устойчиво социално-икономическо развитие на обществото и държавата. Ролята на културното наследство за социализация на личността. Културно наследство и национална сигурност. Културно-историческа сигурност – предмет, цели, характеристики.

Тема 3. Национална политика в културната област. Културна политика и национална сигурност. Държавната политика за културното наследство на България /1878 – 1945/. Държавната политика за културното наследство на България /1945 – 2009/. Юридически определения и институти в законовата база на културното наследство.

Тема 4. Защита на паметниците на културата в република България при военнополитическа криза и при въоръжен конфликт. Съотношение на източниците на международното хуманитарно право с българското национално право и законодателство през призмата на Конституцията на Република България. Представяне на установения правен режим при въоръжен конфликт съгласно Хагската конвенция. Характеристика на системата за защита на паметниците на културата в Република България-

Тема 5. Правен режим на собствеността на паметниците на културата. Собственост. Органи. Издирване, идентифициране, придобиване, деклариране, регистриране, опазване, съхраняване, изследване. Юридически институт. Ограничения. Облекчения. Нарушения и санкции..

Тема 6. Уредба на културното наследство и на музейната система в българското право. Международни конвенции и нормативни документи на Европейския съюз в областта на културното наследство.

Тема 7. Внос и износ на паметници на културата. Оценителна дейност. Закрила на културните ценности.

Тема 9. Правна защита на паметниците на културата в Европейския съюз – Гърция, Испания, Италия, Обединеното кралство /Великобритания и Северна Ирландия/, Франция, Унгария.

Тема 10. Актуални проблеми на правната регламентация на дейността в областта на културното наследство на Република България. Необходимостта от Национална стратегия за защита и устойчиво развитие на културното наследство в Република България и модернизация на държавната администрация в областта на наследството.

КУРСОВА РАБОТА

Студентите изпълняват индивидуални приложни задачи, като анализират в свои курсови работи изпълнението на правно-нормативната уредба в свободно избран от тях социокултурно-исторически институт – архив, библиотека, музеи или друга подобна организация, общинска или държавна администрация, учреждение. Защитата се провежда в края на семестъра.

МЕТОДИ НА ОЦЕНЯВАНЕ

Знанията и уменията на студентите се оценяват чрез семестриален изпит, който е писмен и представлява открит тест - отговор на няколко поставени въпроса. Изискват се отговори на всички въпроси в теста, а не на избрана от студента част. Оставен без отговор въпрос се оценява със „Слаб“ и силно влияе върху общата оценка. Изложението в отговорите трябва да е изчерпателно от фактическа гледна точка, да е логично подредено и да е направено на добър български език.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

А. НОРМАТИВНИ ДОКУМЕНТИ

Български документи

1. **Закон** за културното наследство (ДВ, бр. 57 от 13 юли 2007 г.)
2. **Закон за защита на класифицираната информация**, /Обн. ДВ. бр.45 от 30 април 2002г., попр. ДВ. бр.5 от 17 януари 2003г., изм. ДВ. бр.31 от 4 април 2003г., изм. ДВ. бр.52 от 18 юни 2004г., доп. ДВ. бр.55 от 25 юни 2004г., доп. ДВ. бр.89 от 12 октомври 2004г., изм. ДВ. бр.17 от 24 февруари 2006г., изм. ДВ. бр.82 от 10 октомври 2006г., изм. ДВ. бр.46 от 12 юни 2007г., изм. ДВ. бр.57 от 13 юли 2007г., изм. ДВ. бр.95 от 20 ноември 2007г., изм. ДВ. бр.109 от 20 декември 2007г./.
3. **Закон** за Националния архивен фонд (ДВ, бр. 57 от 13 юли 2007 г.) и съпровождащият го **Устройствен правилник** на Държавна агенция „Архиви“ (ДВ, бр. 84 от 19 октомври 2007 г.)
4. **Закон за защита на личните данни**, в сила от 01.01.2002 г., /Обн. ДВ. бр.1 от 4 януари 2002г., изм. ДВ. бр.70 от 10 август 2004г., изм. ДВ. бр.93 от 19 октомври 2004г., изм.ДВ. бр.43 от 20 май 2005г., изм. ДВ. бр.103 от 23 декември 2005г., изм. ДВ. бр.30 от 11 април 2006г., изм. ДВ. бр.91 от 10 ноември 2006г., изм. ДВ. бр.57 от 13 юли 2007г./.
5. **Закон за Министерството на вътрешните работи /МВР/**, в сила от 01.05.2006 г./Обн. ДВ. бр.17 от 24 Февруари 2006г., изм. ДВ. бр.30 от 11 април 2006г., изм. ДВ. бр.102 от 19 декември 2006г., изм. ДВ.бр.105 от 22 декември 2006г., изм. ДВ. бр.11 от 2 февруари 2007г., изм. ДВ. бр.31 от 13 Април 2007г., изм. ДВ. бр.41 от 22 май 2007г., изм. ДВ. бр.46 от 12 юни 2007г., изм. ДВ. бр.57 от 13 юли 2007г., изм. ДВ. бр.64 от 7 югуст 2007г., изм. ДВ.бр.109 от 20 декември 2007г., изм. ДВ. бр.28 от 14 март 2008г.,в сила от 01.05.2006 г./.
6. **Закон за убежището и бежанците**, в сила от 01.12.2002 г.,/Обн. ДВ. бр.54 от 31 пай 2002г., изм. ДВ. бр.31 от 8 април 2005г., изм. ДВ. бр.30 от 11 април 2006г., изм. ДВ. бр.52 от 29 юни 2007г., изм. ДВ. бр.109 от 20 декември 2007г./.
7. **Наказателен кодекс**.
8. **Правилник за прилагане на закона за защита на класифицираната информация**, в сила от 10.12.2002 г., приет с ПМС № 276 от 02.12.2002 г., /Обн. ДВ. бр.115 от 10 декември

2002г., изм. ДВ. бр.22 от 11 март 2003г., доп. ДВ. бр.6 от 23 януари 2004г., изм.ДВ. бр.56 от 11 юли 2006г., изм. ДВ. бр.84 от 19 октомври 2007г./.

9. **Правилник за прилагането на Закона за МВР** ,приет с ПМС № 126 от 30.05.2006 г./Обн. ДВ. бр.47 от 9 юни 2006г., изм. ДВ. бр.24 от 20 март 2007г./.

10. **Наказателен кодекс**, (обн.,ДВ,бр.26 от 1968 г.; попр., бр.29 от 1968 г.; изм. и доп., бр.92 от 1969 г., бр. 26 и 27 от 1973 г., бр. 89 от 1974 г., бр. 95 от 1975 г., бр.3 от 1977 г., бр.54 от 1978 г., бр.89 от 1979 г., бр. 28 от 1982 г.; попр., бр. 31 от 1982 г.; изм. и доп., бр. 44 от 1984 г., бр.41 и 79 от 1985 г.; попр.,бр.80 от 1985 г.; изм. и доп.,бр.89 от 1986 г.; попр., бр. 90 от 1986 г.; изм., бр. 37, 91 и 99 от 1989 г., бр. 10, 31 и 81 от 1990 г.,бр. 1 и бр. 86 от 1991 г.; попр., бр.90 от 1991 г.; изм., бр. 105 от 1991 г.; доп., бр.54 от 1992 г.; изм. и доп., бр. 10 от 1993 г.; изм. и доп., бр.50 от 1995 г.; изм., ДВ, бр. 97 от 1995 г. - Решение No 17 от 1995 г. на Конституционния съд; доп., бр. 102 от 1995 г.; изм. и доп., бр. 107 от 1996 г., бр.62 и 85 от 1997 г. и бр.120 от 16 декември 1997 г. - Решение No 19 на Конституционния съд от 1997 г.; изм.,бр.83,85,132,133,153 от 1998 г., бр.7,51,81 от 1999 г., бр.21, 51 от 2000 г.; Решение No 14 на Конституционния съд от 2000 г. - ДВ,бр.98 от 2000 г.; доп.,бр.41 от 2001 г.; изм.,бр.101 от 2001 г., бр.45 от 2002 г.; изм. и доп.,бр.92 от 2002 г., бр.26, 103 от 2004 г., бр.24, 43 от 2005 г.; изм.,бр.76 от 2005 г.; изм. и доп.,бр.86 от 2005 г., бр.88 от 2005 г.; изм.,бр.59 от 2006 г.; изм. и доп.,бр.75 от 2006 г.; изм. и доп.,бр.102 от 2006 г.; изм. и доп.,бр.38, 57 от 2007 г.; изм.,бр.64 от 2007 г., бр.89 от 6 ноември 2007 г.).

11. Международни документи

12. **Букурещки план за борба с тероризма**, Организацията за Сигурност и Сътрудничество в Европа (ОССЕ). 04 декември 2001.

13. **Гражданска конвенция за корупцията**, ратифицирана със закон, приет от XXXVIII Народно събрание на 10 май 2000 г. /ДВ, бр. 42 от 23 май 2000 г./ . В сила за Република България от 1 ноември 2003 г.

14. **Директива /42/ЕС за оценка на въздействието на някои планове и програми върху околната среда**. 2001. Европейска комисия, Official Journal L 197, 21 юли 2001.

15. **Европейска конвенция за борба с тероризма**, Съвет на Европа. 1977. (Обн., ДВ, бр.9 от 23.01.1998 г.).

16. **Европейска конвенция за гражданството**, ратифицирана със закон, приет от 40-то НС на 9.12.2005 г. - ДВ, бр. 102 от 20.12.2005 г., в сила за Република България от 01.06.2006. /Обн., ДВ, бр. 34 от 25.04.2006 г./.

17. **Европейска конвенция за ландшафта**, ратифицирана със закон, приет от XXXIX народно събрание на 13 октомври 2004 г. /Обн. ДВ, бр. 94 от 2004 г./, в сила за Република България от 01 март 2005 г. /Обн. ДВ. бр.22 от 15 Март 2005г./.

18. **Европейска конвенция за опазване на археологическото наследство**, ратифицирана със закон, приет от 36-о Народно събрание на 01. 06. 1993 г. ,и денонсиране на Европейската конвенция за опазване на археологическото наследство от 06. 05. 1969 г. , - ДВ, бр. 30 от 1993 г., в сила от 25 май 1995 г. / Обн. ДВ, бр. 70 от 10 август 2004 г./.

19. **Европейска културна конвенция**, ратифицирана със закон, приет от Великото народно събрание на 14 август 1991 г. /Дв, бр. 70 от 1991 г. , в сила за България от 02. 09. 1991 г., / Обн. ДВ, бр. 85 от 15. 10. 1991 г./.

20. Европейската рамкова конвенция за трансгранично сътрудничество между териториалните общности или власти на Съвета на Европа от 9 ноември 1995 г. (Обн., ДВ, бр. 39 от 10.05.2005 г.).

21. **Конвенция за борба с незаконното завладяване на самолети**, 1970.

22. **Конвенция за биологичното разнообразие**, /Обн. ДВ. бр.19 от 2 парт 1999/;

23. Конвенция за взаимопомощ по наказателноправни въпроси между държавите – членки на Европейския съюз, ратифицирана със закон, приет от 40-то Народно събрание на 5 юли 2007 г. /Обн. ДВ. бр.23 от 29 Февруари 2008 г./.

24. **Конвенция за забрана на незаконни действия срещу сигурността на мореплаването**, изготвена в и Протокол за забрана на незаконни действия срещу сигурността на неподвижни платформи, разположени в континенталния шелф. Рим, 10 март 1988.

25. **Конвенция за защита на архитектурното наследство на Европа**, ратифицирана с решение на Великото народно събрание от 25 май 1991 г., в сила от 01 май 1991 г., /Обн. ДВ, бр. 13 от 1991 г., в сила от 01 май 1991 г./.

26. **Конвенция за защита на културните ценности в случай на въоръжен конфликт**, ратифицирана с указ № 154 на Президиума на Народното събрание от 26. 05. `056 г.- Изв., бр. 44 от 01. 05. 1956 г., в сила за България от 07. 11. 1956 г., /Обн. ДВ, бр. 24 от 24. 03. 1959 г./.

27. **Конвенция за защита на правата на човека и основните свободи**, издадена от Министерството на външните работи, доп. с Протокол № 2 от 6.05.1963 г., изм. с Протокол № 3 от 6.05.1963 г., Протокол № 5 от 20.01.1966 г., Протокол № 8 от 19.03.1985 г. Ратифицирана със закон, приет от НС на 31 юли 1992 г. - ДВ, бр. 66 от 14.08.1992 г., в сила от 7.09.1992 г. /Обн., ДВ, бр. 80 от 2.10.1992 г./.

28. **Конвенция за компютърните престъпления**, Съвет на Европа, открита за подписване на 8 ноември 2001.

29. **Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания**, /Обн. ДВ. бр.23 от 10 март 1995.

30. **Конвенция за опазване на световното културно и природно наследство**, приета с разпореждане на № 13 на бюрото на Министерския съвет от 1 4 февруари 1974 г., в сила от 17 септември ,975 г. /Обн. ДВ. бр.44 от 27 май 2005 г./.

31. **Конвенция за престъпления в кибернетичното пространство**, приета на 109 заседание на Комитета на министрите на Съвета на Европа и открита за подписване в Будапеща на 23 ноември 2001 г.

32. **Конвенция за мерките, насочени към забрана и предотвратяване на незаконния внос, износ и прехвърляне на правото на собственост на културни ценности**, 14. 11. 1970 г., Париж, ратифицирана с указ № 1179 на президиума на народното събрание от 30 юни 1971 г. ,ДВ, бр. 53 от 1971 г. ,в сила от 24 април 1972 г. , /Обн. ДВ, бр. 44 от 27 май 2005 г./.

33. **Конвенция за учредяване на организацията на обединените нации за образование, наука и култура /ЮНЕСКО/.**

34. **Конвенцията на ЮНЕСКО за опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване**, ратифицирана със закон, приет от 40-то Народно събрание на 22 ноември 2006 г., / ДВ, бр. 97 от 2006 г. в сила за република България от 18 март 2007 г./, издадена от Министерството на културата /Обн. ДВ. бр.33 от 20 Април 2007г/.

35. **Конвенция за опазване на нематериалното културно наследство**, 17. 10. 2003 г., Париж.

36. Конвенция за опазване на световното културно и природно наследство, приета с разпореждане № 13 на бюрото на Министерския съвет от 04. 02. 1974 г., в сила от 17. 09. 1975 г./, / Обн. ДВ, бр. 44 от 27. 05. 2005 г./.

37. Конвенция за отбелязване на пластични експлозиви с цел разпознаване, 1991.

38. Конвенция за предотвратяване и наказание на престъпленията против лица, ползващи се с международна защита, в това число и дипломатическите агенти. 1973.

39. Конвенция за преследване на незаконни актове, насочени против безопасността на гражданската авиация, 1971 г. и Допълнителен протокол за борба с незаконните действия срещу международната гражданска авиация.

40. Конвенция за престъпления и други действия извършени на борда на въздухоплавателно средство. 1963.

41. Конвенция за физическа защита на ядрения материал. 1980.

42. Конвенция относно предотвратяване и преследване на тероризма, подписана в Женева на 16 ноември 1937.

43. Международна конвенция за борба с бомбения тероризъм. 1997.

44. Международна конвенция за борба срещу вземането на заложници. 1979.

45. Международна конвенция за борба срещу финансирането на тероризма. 1999.; Конвенцията е открита за подписване в седалището на Организацията на Обединените нации, в Ню Йорк на 10 януари 2000 г. На 19 март 2001 г. Република България подписва Конвенцията.

46. Постановление № 147 за статута на Националната комисия на Република България за ЮНЕСКО /Обн. ДВ, бр.60 от 09. 07. 2004 г., посл. изм. ДВ, бр. 14 от 14. 02. 2006 г./.

47. Универсална конвенция за авторското право, изменена и допълнена 24. 07. 1971 г. в Париж с Декларация относно член XVII и Резолюция относно член XI, 24. 07. 1971 г., Париж.

48. Харти на ИКОМОС за:

49. Културен туризъм (1999);

50. Опазване на исторически градове и градски структури, и опазване на народната архитектура (1999);

51. Принципи за опазване и консервационно-реставрационни работи по стенописи (2003);

52. Принципи за анализи, консервация и структурна реставрация на архитектурно наследство (2003).

Б. ЛИТЕРАТУРА

1. **Василева, С.** 2008 Културното наследство в политиките на Съвета на Европа и Европейския съюз. Влияние върху законодателните инициативи на българската държавна културна политика. – Трудове на СВУБИТ, т. 6, стр. 347-369

2. **Гергова, А.** Книжовно-документално наследство. С., 2006

3. **Денчев, Ст., Василева, С.** 2006. Държавна политика за културно-историческото наследство на България 1878 – 2005, С.

4. **Денчев, Ст., Семерджиев, Цв., Попов, Ив., Костова, Н.** 2006. Концепция и политика за информационна сигурност, С.

5. **Денчев, Ст., Ир. Петева.** 2007. Икономика, основана на знанието. Същност, цели и тенденции – СБ: Държавата на духа, С.;

6. **Денчев, Ст., Ир. Петева.** 2006. Библиотеки и публичен достъп до информацията, С.

7. **Иванов, Д. Е. Сачев** 2009. Защита на културно-историческото наследство, С.
8. **Методиева, Ек., Г. Китов.** 2007. Правна уредба на археологическото наследство. Сравнителен анализ, С.
9. **Методиева, Ек..** 2006. Правна уредба на културното наследство в България и в ЕС, С.
10. **Назърска, Ж.** 2006. Музеят като сцена, музеят като арена. Биографични щрихи към преустройството на българските музеи /средата на 40-те средата на 50-те години/ - Трудове на Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии, т. 5, С.;
11. **Нейкова М.** 2008. Защита на паметниците на културата н Република България при военнополитическа криза и при въоръжен конфликт, С..
12. **Сачев, Е.** 2007. Въведение в социокомуникативния музеен маркетинг, С.
13. **Сачев, Е.** 2005. Културното наследство и националната сигурност, С.
14. **Сачев, Е.** 2006. Социомузейна култура и информационно общество, С.

В.ЕЛЕКТРОННИ АДРЕСИ

www.thracefoudation.com
www.parliament.bg/kns/
www.mvr.bg/people/nss
www.osce.org
www.europa.eu.int
<http://reports.eea.eu.int/GH-15-98-318-EN-C/en/seaoften.pdf>
http://europa.eu.int/comm/environment/eia/full-legal-text/0142_en.pdf
<http://www.biodiv.org/decisions/default.aspx?m=COP-06&id=7181&lg=0>
www.parliament.bg/
www.unu.edu
www.un.org/Depts/dpko
www.unhchr.ch
www.unep.org
www.undp.org
www.unorgDocs/sc
www.unesco.org
www.icj-cij.org
www.unesco.org
www.icomos.org
www.icom.museum/imd.html
www.world-tourism.org
www.european-heritage.net
www.icomos-bg.org
www.bginfo.ru
www.culture.government.bg
www.mi.government.bg
www.ciela.net
www.iccrom.org/